

DEO DUCE!

DISSERTATIONEM PHILOSOPHICAM,
De,

DEPENDENTIA
CAUSARUM SE-
CUNDARUM

CAUSA PRIMA

IN FIERI, ESSE ET OPERARI,

Cum Suffragio Ampl. FAC. PHIL. in Illu-
stri & inclyta Academia Aboënsi,

SUB PRÆSIDIO,

VIRI PRÆCLARISSIMI

DN. GABRIEL

JUSLENII,

Log. & Met. Prof. Reg. & Ord.

Candidæ φιλοσοφείων καὶ ἐστὶ modestè sistit

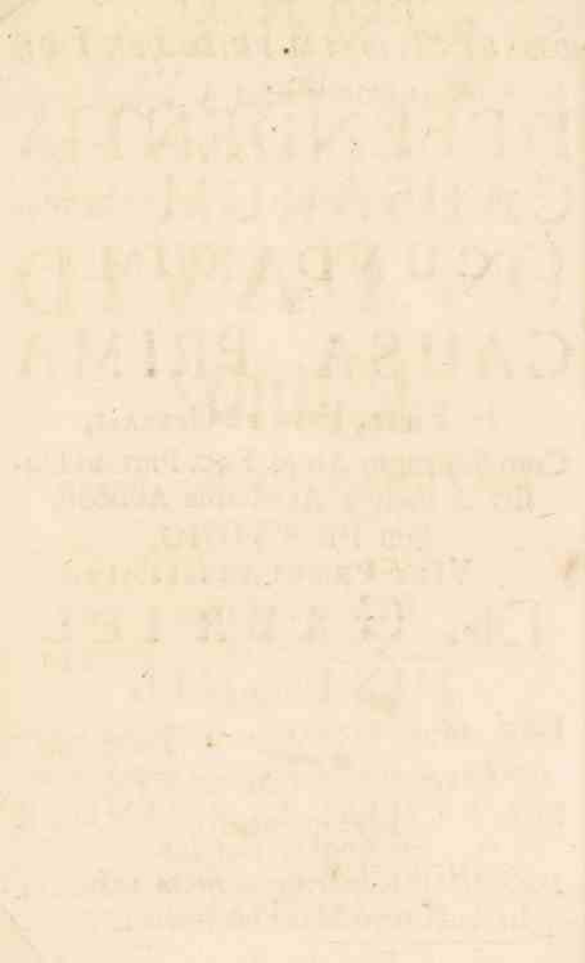
MATTHIAS LIMNANDER

Helsingf. Nylandus,

Die, si DEO videtur, 22. Maji An. M.DCC.VI.

In Auditorio Maximo horis solitis.

Exc. Jo. WAL.

S.^Æ R.^Æ MAJESTATIS

Summæ Fidei VIRO,

IN CHRISTO

REVERENDISSIMO PATRI ac DOMINO,

DN. DAVID

Lund/

S.S. Thologiæ DOCTORI longè
Celeberrimo,

Diceceseos Wiburg. EPISCOPO
Eminentissimo,

Consistorii Ecclesiastici PRÆSIDI
Gravissimo,

Mæcenati & Patrono Summo
reverentiæ zelo ætatem
devenerando,

ANNOS SEROS ac OMNIGE,
NAM FELICITATEM!

AD postes celsos, Antistes Magne Sa-
crorum,
Prorepat motu trepido mea chartula vilis,
Quam gracilis prapesque enixa est nostra
Thalia,
Ulpote quam fato fors indiga vexat iniquo.
Obsecro ter supplex, Excellentissime PRÆSUL,
Lumina sustineas TUA mitia dejici in illam;
Tessera quæ sanctæ pietatis firma manebit,
Quâ PATER in CHRISTO, TE ætatem
devenerabor.
Spe quoque detineor, TE hanc non contemnere
Musam,
Incomto quamvis se nunc ferat ista cothurno.
Decantatur enim dulcis TUA gratia latè,
Quæ cuiusvis vero patula est Heliconis alumno.
Gratulor at tantum nobis nostrisque Camænis,
Gratia quæis Cœli facundum misit Aronem,
Pontificem verè cordatum, religiosum,
Humanum, comem, justî rectique tenacem.
Hoc donum gratum seros benè servet in annos,
Gratia Cœlestis! quâ nobis cessit idipsum.

Sic

*Sic vobis atque vobis mecum Wiburgica
Templa,
Harmonico plausu hoc sibi gratantia munus.*

*Sic vobis sanctè devoto ex pectoris antro!
Et vita spatium sancta pietate manebo,*

IN CHRISTO PATRIS
mitrâ lituoq; decori

*Servus submissus cultus,
clieneulus omni
Matth. Limnander.*

Admodum, Plurimumque Reveren
VIRIS ac

DN. DN. in Regio Gymnasio Wiburg.
S.S. Theol. LECTORIBUS dexter-
rimis, CONSISTORIALIBUS æ-
quisimis, Promotoribus submisso ob-
servantiæ zelo perpetim devenerandis.

DN. M. ARVIDO ALOPÆO,
Pastori Borgoënsium & Ecclesiarum
annexarum Præposito gravissimo,
Mæcenati & Benefactori submissâ
mente colendo.

DN. JACOB O PRINTZ,
Pastori & Præposito in Byttis & Eli-
mâ meritissimo, fautori perofficio-
sâ mente colendo.

DN. NICOLAO BURTZ,
Pastori in Sysmâ dignissimo, Fauto-
ri & benefactori perofficiosè vene-
rando.

ANNOS ET

dis item ac Præclarissimis
DOMINIS

Dn. M. ANDRÆ IGNATIO,
Ecclesiæ Helsingforsensis Pastori &
annexæ Præposito diu meritissimo.
Fautori quovis officio jugiter sus-
piciendo.

Dn. PETRO SERLACHIO,
Pastori Pernoënsium vigilantissimo
& adhærentium Ecclesiarum Præ-
posito meritissimo, Nutritio & Bene-
factori ut indulgentissimo, ita quovis
observantiæ cultu nunquam non pro-
sequendo.

Dn. Dn. Gymnasii Wiburg. Philos:
LECTORIBUS meritissimis, Consistorii
ADSESSORIBUS dignissimis, Benefacto-
ribus & Promotoribus omni officio-
rum cultu nunquam non colendis.

Dn. ABRAHAMO CARSTENIO,
Scholæ Helsingforsensis Rectori so-
lertissimo, fautori perofficiosè co-
lendo.

FAUSTA QUÆVIS!

Patroni magni Promotoresque perampli,
Excipite has macras pagellas fronte se-
renâ,
Quæ Vestras ades ascendunt poplite flexo,
In signum mentis grata, quâ Nomina Ve-
stra,
Submissè veneror, benefactaque magna re-
volvo,
Quis semper memet maectastis mente be-
nignâ.
Nec dubitare sinit me spes bona, quin etiamnum
Me Vestrum servum refovet grata aura
favoris
Perdulcis Vestri ac mitis; sed Numen
adoro
Summum, dignetur Vestræ benedicere vita!

Admodum & Plur. Reverendorum
ut &
Præclarissim. Vestr. Nominum

Observantissimus
cultor

Matth. Limnander.

PROLOGUS.

N crimen atheismi non immeritò it vocantur, qui machinam totius hujus universi pulcherrimam, fortuito atomorum concursus coaluisse, eamque ceco fortuna impetu regi, non sine ratione in transversum rapcâ, autumant. Est enim magnificum hujus mundi opificium (non nuper unanimi eruditi orbis suffragio, liber natura salutatam) ceu speculum, nitidissimum, in quo Ens summum, infinitum, eminensissimum, independens, primam omnium rerum causam & auctorem, sustentatorem & administratorem, supra omnia & ab omnibus creaturis venerandum Numen, cuilibet naturali conditioni relicto & non aut præconceptâ opinione erroneâ, aut pravo affectu præpedito, cernere licet. Ubivis sanè locorum, & quorsum oculorum aciem flectere places, infinita causa Prima potentia Sapientiaque pleno quasi

jubata cuiusvis obvia resurgunt, dum modo mentis acie totum hoc universum lustrare, quæque in eo sunt planè admirabilia, paulo altius contemplari sustinuerit. Ego dum animo versabam meo, circa quod, inter tot sanioris Philosophiæ argumenta, Specimen aliquod Academicum ederem, hoc quod charta sistis præsens, visum est mihi præstantissimum, cui præcipuè operam impenderem. Verum cum tanta sit hujus argumenti sublimitas, ut etiam summos suâ amplitudine defatigee viros, necessum habeo faceri, me non pro suâ dignitate hoc thema pertractasse, utpote quod non iironem, sed virum ingenii probe subacti & consummate eruditionis requirit. Interim tamen pro tenuitate ingenii mei & ratione temporis, nonnulla, & ut arbitrer, præcipua, quæ sub thematis hujus translationem venire queunt, ab idoneis quibuscunque, auctoribus collegi, non tamen nescius, etiam plurima quæ ad ventilationem hujus tam sublimis materie pertinerent, vel à me prætermissa, vel minus aptè concinnata esse. Velis itaque, Candide Lector, ea quæ à me festinanti & plerumque interrupto calamo pro modulo ingenii breviter heic sunt congesta, æqui benique consulere. Hoc est quod summâ animi observantiâ te rogatum volo, interim

DEUS ANNE CORPTIS!

MEMBRUM PRIMUM.

§. I.

IN frontispicio evolutionis
thematis hujus, dum occupa-
 mur, *complexi*, operæ pretium
 nobis minimè videtur, expositionem
ὀνομαζομένην terminorum attingere; eā
 itaque consultò omissā, tractationem
πραγματικήν dependentiæ causarum se-
 cundarum à causā Primā triplicis, ad du-
 ctum *γενεσιῶς Φιλοσοφῶντων* aggredimur.
 Fundatur nempe dependentia hæc in tri-
 plici creaturarum imperfectione seu indi-
 gentiā; cum enim omnis creatura non sit
Eus purè actuale, sed *actus impurus*, adeo-
 que, sub esse possibili esse potest, aliquan-
 do etiam fuerit, ad actualitatem igitur,
 quam habet postquam actu est, deveni-
 re nequit, nisi extrahatur primum ab alio
de potentiā objectivā, hoc est è Statu illo
 possibilitatis. illa autem creaturæ de non
 esse ad esse traductio fit per creationem,
 adeoque sic dicitur *dependere à DEO in*
fieri, eoque modo occurritur primæ in-
 digentiæ seu imperfectioni. Cum verò,

præterea esse actuale cujuslibet creaturæ ita fit comparatum, ut nisi ab aliquo sustentetur, illicò corruat, ac ne ad momentum quidem persistere valeat, idcirco necessum est, ut accedat actus DEI conservativus, per quem in statu entitatis conservetur; quod cum fit, conservari dicitur & à DEO *dependere in esse*, & sic subvenitur secundæ indigentia seu imperfectioni. Denique, ut nec se ipsam producere valet creatura, nec ex se sufficit, ut persistat in esse accepto, ita multò minus sufficit, ut ex se & per se sola operetur. Hinc etiam huic indigentia succurrit DEUS cooperatione sua seu concursu, quod dum fit, *dependere* dicitur creatura à DEO *in operando*. vid. Heerbord. disp: sel. 17. Et Pascha Ontolog. p. 400.

§. II.

Videlicet *Dependentia causarum Secundarum à Causâ Prima* in fieri (quæ ratione ordinis & instituti hic primò venit lustranda) nihil aliud est, quam creatio sumpta passive, ipsumque fieri creaturæ acceptum, quoad dependentiam sui, à volitione Divina. Quod itaque res mundanæ

danæ in universum omnes, nullâ earum exceptâ, aliquando sint productæ, vel inde patet, quod si aliqua earum esset improducta, esset quoque independens, simul & infinita, summe perfecta & æterna foret, & ita porro reliquis attributis Divinis gauderet, quæ ex independentia dimanant, adeoque, sic non aliqua res mundana, sed ipse DEUS existeret: quod vero de nulla re mundanâ, nedum pluribus aut cunctis asseverari posse, apud omnes est in confesso. Undè manifestè consequitur, erroneam eorum esse sententiam, imò errorem ad lucem meridianam *caligantium* fanaticum, qui mundum sine conditore ac artifice ex fortuito atomorum concursu ortum esse, ferunt. Ita namque statuit Epicurus, secutus Leucippum ac Democritum, *existisse olim, antequam mundus hic fieret, innumera corpuscula, tam minuta, ut nulla sit acies ferrî tam subtilis, quâ secari ac dividi possint* (unde illis nomen imposuit atomorum i. e. individuum corpusculorum) & *levia & aspera & rotunda, & angulata, hamata, quæ temerè ac irrequietis motibus per inane seu vacuum huc atque illuc volitarint;*

rumque adeò, seu elementorum principio-
 rumque atque seminum, fortuito concursu
 ac coitione concreverit hic mundus, orta-
 que sint & animalia & arbores, & her-
 ba, & aqua, & ignis, & universa; ut
 Lactantius et tuncam hanc Epicuri Sen-
 tentiam allegat l. de ira DEI cap: 10. Ad
 quam idem Lactantius ita respondet l. c.
primum minuta illa semina, quorum conc-
ursu fortuito totum coisse mundum lo-
guntur, quis vidit unquam? quis sen-
sit? quis audivit? an solus Leucippus
oculos habuit, solus mentem? quâ le. eo-
 rum seminum per vacuum & inane cir-
 cumvolitationem & ad mundum effabri-
 candum concretionem ad tantum retro
 temporis intervallum prospicere potuit.
 Potest etiam merito cum Lactantio insti-
 tui quæstio de ratione nec non origine
 istorum seminum, si enim ex illis sunt or-
 minia, ipsa igitur unde esse dicemus? oport-
 et itaque eadem esse aut producta aut im-
 producta, si producta, à quo nîg à DEO
 illa fabricata dixerimus; si vero DEUS ea
 condidit, quid erit causæ, quod DEUS
 materiam quidem mundi condendi suppe-
 ditavit, illius vero structurâ abstinuerit?

fin improducta eadem quis asserere volue-
 rit, erunt sane infinita in essentia, æter-
 na & consequenter ipsi Dii, quo quidem
 nihil absurdius dici aut excogitari potest.
 Constat insuper atomos istas sensus ac ra-
 tionis fuisse expertes, *quo igitur consilio,*
 (dixeris iterum cum Lactantio ex loco
 allegato) *quâ ratione, de confusâ acervo*
se atomi congregaverunt, ut ex illis infe-
rius terra conglobarentur, calum desu-
per tenderetur, tantâ siderum varietate
distinctum, ut nihil unquam excogitari
possit ornatius. Idem Lactantius l. 3. insti:
 c. 17. ita loquitur. *Quo sadere ea inter*
se, quâ mente conveniunt, ut ex his ali-
quid constituatur? Si sensu carent, nec
coire tam dispositè possunt, quia non po-
test quicquam rationale perficere, nisi ra-
tio. Quilibet cui sanum fincipur, hanc
 ipsam spontaneam mundi ex fortuito ato-
 morum concursu concretionem indubiæ
 falsitatis haud difficulter arguet, dum ean-
 dem pleno rationis usu ruminatur. Scire
 satis in hanc rem loquitur etiam Cicero
 l. 2. de nat. Deor. c. 37. hoc modo: *Si*
mundum efficere possit concursus atomorum,
cur porricum, cur templum, cur domum,
cur

car urbem non potest? quæ sunt minus operosa, & multò quidem faciliora. Profecto non apparet, quâ ratione potuerit quidquam, ex tam innumeris corpusculis realiter distinctis, naturâ contextum esse & compositum, ut tamen non extiterit, à quo illud, per illorum corpusculorum contextum, fuerit productum.

§. III.

D*ependentiam creaturarum à DEO in fieri etiam evincit primorum individuorum interitus, tum cæterorum ab iis professorum ortus in quovis generantium ordine. Quod ortum concernit individuorum à primo individuo professorum, constat sanè, individua cujuscunque speciei in ordine generantium, beneficio generationis suum accepisse esse, quin & nova quotidie à causa generante producta, oriri, qui suppleant defectum, qui ex pristinatorum interitu contigerit. Hinc non reliqua tantum individua, quæ præteritis temporibus in iisdem speciebus antecesserunt, sed ipsa quoque prima cujusque speciei individua orta non minus atque facta quondam esse, firmiter colligimus. Qvip-*

pe si nonnulla, aut saltem prima illorum individua non etiam facta fuissent, sed à se ipsis exstitissent improducta, tum utpotè independentia & *absolutè* necessaria, essentiam non cum cæteris specie eandem, sed longè ab iisdem diversam, ceu multo præstantiorem habuissent, quod contra hypothesein. Deinceps, quoniam prima illa specierum individua jam dudum ex naturæ conditione interierunt, sicut & cætera ita per naturam ad interitum propendere advertimus, adeo ut, si non aliunde, seu fieri quandoque solet, destruantur, ipsa demum quasi sponte sua esse definant: id rursus est argumento, ea non absoluta existendi necessitate fuisse gavisâ, sed quodocunque & quamdiu extiterint, merè contingenter exstitisse, atque ita adeò, ut quemadmodum jam diu non extiterunt, sic & olim per omnem sui durationem potuerint etiam prorsus non existere, ac consequenter, ut, quod extiterint, tamen id habuerint aliunde, per ipsam sui productionem sc. à *Causâ Primâ*. Quemadmodum de hoc egregiè differit acutissimus Donatus Inst: Pneum. Part. Spec, cap. 3.

§. IV.

HOc porro adstruit *Impossibilitas Processus causarum in infinitum in via causalitatis, item absurditas circuli in productione rerum. Processum causarum in infinitum* vocant cum res, quæ aliocquin effectum substantialem produxit, etiam ab aliâ productæ afferatur, & hæc rursus ab aliâ sit profecta. Jam ejusmodi progressum, in causis in infinitum esse impossibilem vel hoc est argumento: videlicet, quod si *processus iste causarum in infinitum* obtineret, nunquam sisteretur in aliquo improducto, nec possibile esset quidquam reperiri in cuncta rerum universitate, quod non item esset effectum & aliquam sui causam ante supponeret, adeoque sic oporteret actu dari multitudinem rerum infinitam, quam pari modo esse impossibilem, Clarissimus Donatus l. c. inter alia hoc ostendit ratiocinio: Ponamus
 „ Ex. gr. dari actu homines numero infinitos, aut erunt ultra istos adhuc alii
 „ possibiles, aut nulli, si non sunt, nemmo hominum generare amplius hominem queat, quod rationi dissonum & expe-

„ experientiae contrarium, si sunt possibi-
 „ les, poterit ille numerus hominum aliis
 „ addendis augeri, adeoque nondum fuit
 „ infinitus. Tum si detur hominum mul-
 „ tudo infinita, erit sanè multitudo o-
 „ culorum, & multitudo manuum & pe-
 „ dum, qui dantur in istis hominibus,
 „ ipsa infinitate duplo major, & capillo-
 „ rum multitudo millecuplo & ultra ma-
 „ jor, dabiturque proinde infinitum alte-
 „ rum altero minus, & alterum altero
 „ majus, sic ut majus mensurari à mi-
 „ nori aliquoties possit, quo nihil absurdius.
 Nec *circulus in productione rerum*, sine
 periculo summæ absurditatis potest admit-
 ti, qui in eo consistit; sc. *cum res quæ*
aliam produxit, ipsa vicissim ab hac pro-
ducta statuatur, sive immediate & per u-
nam generationem, sive mediatè & post
multas demum generationes seu produ-
ctiones. Jam hujusmodi *circulum* esse im-
 possibilem, vel hæc evincit ratio: Si res
 una fieret ab alia, saltem remotè ac me-
 diate à se profecta, tum mediate & re-
 motè se ipsam efficeret, adeoque sic simul
 & esset, & non esset; esset quia produ-
 ceret aliam, non esset, quia demum ab

illa alia re, quam produxit, licet remote ac mediate, diu nempe post esset efficienda. Quin imò quod res mundanæ omnes, causæ alicui primæ & quidem infinitæ suam debent originem, arguit insuper haud obscure rerum productarum interna constitutio & habitudo; nam si quis altius apud animum consideret, quam affabre & eleganter res quævis ex partibus suis sint concinnatæ, quæque partium singularum munia, quæ item vires ac operationes, non potest non aperte intelligere a virtute infinita isthæc esse profecta. Uti Augustinus libr. 2 de civit. Deor. c. 4. inquit: *Exceptis Propheticiis vocibus, mundus ipse ordinatissima sua mutabilitate & mobilitate ac visibilium omnium pulcherrima specie, quodammodo tacitus & sese factum esse, & non nisi à Deo fieri potuisse proclamat.*

MEMBRUM SECUNDUM

§. I.

Perlustrata sic dependentia cause secundæ à Causa Prima in 70 fieri, evolutioni dependentiæ cause secundæ à Causa Prima in 70 esse, ratio ordinis & insti-

instituti nosmet accingi jubet. Est nempe *dependentia* creaturam a Deo in *6* *ess.*, nihil aliud quam conservatio passive sumpta ipsaque permanentia creaturæ in existendo, secundum sui dependentiam a volitione divina; adeoque sic res creatæ in præsens dicuntur conservari a Deo, non *prohibitive & indirecte* sc. per remotionem contrariorum, quatenus Deus non influit in ipsum esse, quod conservatur, sed in aliquid extrinsecum, puta, quod rei contrarium est, talis enim remotio & depulsio contrariorum, non proprie, *directe & formaliter* est conservatio, quin potius actio, circa quam ex accidente sequitur, ut res jam existens aliunde non lædatur & corrumpatur. Nec *positive*, quatenus hoc fit *mediate & remote*, sc. per influxum in dispositiones naturales, ut maneat proportionatæ naturæ illi quæ conservanda est, & sine quibus etiam non posset ejus evitari corruptio. sic Deus mediante influxu corporum coelestium conservat & reficit hæc sublunaria inferiora. Sed res productæ dicuntur hic conservari *directe immediate & formaliter*, quatenus Deus reali actione & posi-

tivo influxu facit eas conservari & permanere, sc. continuando suum influxum, quo res primum produxit, sicuti conservatio quoque dicitur *continuata creatio*. Jam dependere maxime res quasvis a Deo in conservari, probat ipsa earundem habitudine, sc. quod secundum totum suum esse a Deo *in* *to fieri* dependent, & quaecunque a Deo secundum totum suum esse dependent in fieri, illæ etiam in facto-esse a Deo dependent, siquidem modus essendi non potest esse toto genere nobilior modo fieri, præsertim cum esse primum sc. creatio, & esse continuum videlicet conservatio, non realiter, sed *ratione ratiocinata* & *conceptibiliter* discrepent, sic ut creationem concipimus, qua confertur rei non dum existenti primum esse, conservationem vero, qua rei jam productæ confertur permanentia seu duratio in essendo, adeoque eadem actio, quatenus immediate ante supponit termini carentiam, dicitur creatio, quatenus immediate supponit ejus ante existentiam dicitur conservatio.

§. II.

Conservatio rei, quam hic intelligimus, passiva, nihil aliud est, quam ipsa duratio

ratio rei, juxta prædictum, Notum alias ex Schola Metaphysicorum, durationem certam rei & existentiae ejus habitudinem per naturam ipsi competere & realiter cum ea identificatam esse; idcirco fieri omnino nequit, quin, cujus naturam essentiamve Deus voluit ac decrevit, simul & naturalem ejus habitudinem, durationem seu in existendo permanentiam voluerit & velit etiamnum. Perspicuum itaque est, rem nullam permanere in esse suo, etiam ex naturae habitudine, nisi per voluntatem divinam, atque ita adeò ut ab ipso DEO immediate conservetur. Quod nisi esset, creatura sanè, ubi jam facta, à DEO in esse suo haud amplius dependeret, essetque, adeo in aliquo essendi statu absolutè independens, quod extra sortem creaturae nemo non reputabit. Accedit, quod ratio omnipotentiae divinae evincit, rem quamvis creatam à DEO annihilari posse; intelligi autem nequit, quomodo ea à DEO annihilari possit, nisi per suspensionem & subtractionem influxus conservativi, nec enim per actionem positivam id fieri potest, utpotè quæ pro termino non habet nisi rem positivam.

an-

annihilatio verò tendit in non esse simpliciter. Unde & corruptio Physica non est motus positivus, nisi in quantum exclusâ forma una, *consecutivè* introducitur alia. Et stante hoc, quod annihilatio consistat in aliquo privativo sc. in suspensione influxus divini rei conservativi, oportet annihilationi præexistere influxum positivum. Hanc creaturarum à DEO *in conservando dependentiam*, insuper comprobant suo consensu gentilium saniores; sic enim Aristoteles lib: de mundo cap. 6. inquit: ἡ δὲ μέγιστη φύσις αὐτὴ καὶ ἐαυτὴν αὐτάρκης ἐρημωθεῖσα ἐκ τῆς σωτηρίας. *nulla est natura, quæ sibi ipsi sufficiens sit, si DEI conservatione destituatur.* Cic. lib. 2. 1. de nat. Deor. *In mundo DEUS est aliquis, qui gubernat omnia, qui cursum astrorum, qui mutationes temporum, qui vicissitudines ordinesque conservat &c.*

§. III.

Dictum fuit supra creationem & conservationem inter, non dari discrimen aliquod reale. verum ipsas realiter esse identificatas, quod sibi ut constat, paucis

eis erit ostendendum; scilicet veram esse hanc nostram assertionem, adstruit identitas influxus utriusque, quæ posita, expirat omnis ratio diversitatis realis. Jam in creatione & conservatione idem est influxus, idem quoque principium influens, imò idem & non diversus influendi terminus. Quod verò influxus vel actio, quæ DEUS influit in esse primum, est eadem, quæ influit in esse continuum vel ex hoc patet, quod influxus continuus nihil aliud est, quam permanentia sive duratio influxus primi; permanentia autem sive duratio rei vel actionis non differt *realiter* à re vel actione cujus est, alias tot essent conservationes, quot sunt momenta. Accedit, quod permanentia seu duratio non superaddat novam entitatem rei, nec ipsam rem tanquam modus oppositus vel separabilis respicit, unde cognoscitur distinctio realis. Dat quidem conservatio rei esse continuum & permanſionem in influxu semel inchoato, non tamen esse novum, nec terminum realiter diversum. Siquidem *esse primum* creaturæ & *esse continuum* est idem esse, & solummodo ut res durans & duratio differunt. Nec obstat l. *INFLUXUM CREATIONIS* esse collationem es-

sentia ante non habita subitaneam, indivisibilem & statim prætereuntem; conservationem vero esse collationem essentia præhabita permanentiam, adeoque sic reale intercedere discrimen inter creationem & conservationem; Nam hæc ratio dubitandi nulla est, siquidem ex diversis prædicatis non semper debet sumi iudicium *distinctionis realis*, vel diversitas attributorum non illico infert distinctionem realem; potest enim ea provenire ex inadæquatis conceptibus unius rei. Essentia ante nō habita & essentia præhabita diversa sunt *connotata*, actio vero quæ ad diversa ista *connotata* refertur, est una & eadem, quæ quoad primum instans à nobis dicitur creatio, & proinde est indivisibilis & instantanea, eadem quoque dicitur conservatio, & proinde suo modo successiva & divisibilis, in quantum continuatur. Patet hoc exemplo solis. Sol gignit lumen spargendo radios, & continuando istam suam sparsionem radiorum conservat lumen, hic non alia est actio, quâ sol gignit lumen, & alia quâ conservat, sed est una & eadem; Ita etiam se res habet in creatione & conservatione, ubi creatio de-

notat

notat inchoationem influxus Divini, con-
servatio autem significat ejusdem realis
influxus continuationem. Nec hinc talis
est metuenda sequela: quod, admittâ *iden-
titate* influxus creativi & conservativi *re-
ali*, res creata semper erit in fieri, cum
creatio ipsum fieri significet; Quippe *to
esse semper in fieri*, ex rigore verborum
quidem connotat primam inchoationem
in essendo sive novitatem essendi, &
sic verum est, creaturam non esse sem-
per in *continuo fieri*; aliter vero po-
test significare, *dependentiam actualem
in esse*, & hoc in sensu creatura semper
fit, hoc est, *actualiter à DEO* depen-
det, & recipit suum esse per istum
actualem influxum, quo semel producta
est à DEO. D. Scheibl: Metaph: l. 2. cap. 3.
unde & Scaliger ait Exerc. 31. *Conser-
vationem esse nihil aliud, quam essendi con-
tinuationem & quandam veluti perpetua-
tam generationem.*

MEMBRUM TERTIUM.

§. I.

Enucleatâ sic *dependentia causarum
secundarum à Causâ Prima in esse*,
incumbit jam nobis, ut de dependen-

ria earundem in to' operari, agemus.
 Adeoq; præsupponendum hic esse videtur,
 quod *causa secunda* sive res creatæ ali-
 quid agant, quod nisi esset, DEUS non
 concurreret sive cooperaretur, sed *sim-*
pliciter operaretur. Creaturas autem ali-
 quid agere arguit, primo potentia activa
 rebus creatis indita, potentia enim sunt
 propter actus. Frustra sane DEUS indi-
 disset cuivis creaturæ suæ ad agendum fa-
 cultates naturales, quibus mediantibus, se-
 se multiplicare, nutrire aliasque suas fun-
 ctiones exercere debent. Falso scriptura as-
 sereret, arbores pro suâ qualitatis & in-
 dolis diversitate, diversos producere fru-
 ctus, terram germinare herbas, hominem
 & alia animalia generare sibi in specie si-
 milia &c. Falso adhuc hodie diceretur
 ignem urere, aquam frigefacere &c. ut-
 potè quod ad sensus nostros patet, sensum
 autem dimittere in iis, quæ per eum mani-
 festa sunt, est *ἀπὸρρία διαβολας*, teste Ari-
 stotele. 8. Phys; t. 22. Quinimò negatâ
 operatione creaturarum, homo non pec-
 caret, sed DEUS, quoties peccatum in
 commissione consistit. Et denique sic tol-
 leretur libertas arbitrii, quâ sublatâ,
 Deus

DEUS iterum foret causa peccati, quatenus ab eo etiam actiones hominis vitiosæ essent producendæ, quod impium est & blasphemum.

§. II.

Supposito, quod res creatæ aliquid agant, inquirendum est nobis, an per se solæ sint sufficientes ad istas suas actiones? atque adeo an etiam DEUS ad actiones illas concurrat? sanè sicut veræ agunt creaturæ, ita & DEUS vere coagit & concurrat ad illarum actiones. Nam sicut in *essendo*, ita & in *agendo* à DEO dependet omnis creatura, cum repugnet *modum* operandi esse præstantiorem modo essendi, siquidem *modus operandi semper sequitur modum essendi*. Tum autem negari nequit, actum effectumque creaturæ non minus, atque ipsum agens esse *entia per participationem*, adeoque sic *entia* creata, & in quantum *agentia*, non minus pendent à DEO, quam in quantum *entia*, quia non minus unâ quam aliâ ratione DEO sunt subordinata. Ergo, dum agunt, non solum pendent, quatenus in esse conservantur à DEO, sed etiam quia in ipso *agere*

per se & immediate requirunt influxum
 DEI, & hoc est quod Arist: aliquando
 ait: *in agentibus per se subordinatis infe-*
rioribus non posse agere sine influxu superioris.
 lib. 2. Metaph; c. 2. Proportò sicut DEUS
 est potis rem creatam suo esse privare,
 per solam negationem influxus conserva-
 tivi, ita potest rem creatam sua naturali
 actione privare, per solam negationem con-
 cursus sive cooperationis; & sicut ex priori
 virtute & potentia DEI colligitur *imme-*
diata dependentia creaturarum *in esse*, ita
 ex posteriori colligitur *immediata* earun-
 dem *dependentia in ipsa actione*, siquidem
 conservationem & cooperationem inter
 erit ratio proportionalis, juxta effectum: *ut*
res se habet in esse, ita & in operari. De-
 nique hæc ratio hic militat, sc. quod mo-
 dus agendi in omnibus & cum omnibus
 pertineat ad amplitudinem divinæ poten-
 tiæ, & ex parte DEI supponit perfectio-
 nem sine imperfectione; ex parte vero crea-
 turæ, quamvis dicat imperfectionem, ea
 tamen est involuta in ipso conceptu crea-
 turæ seu *Entis participati*. vid. Exell. Suarez
 disp. 2a. sect. 1. n. 11. 12. Atque profectò,
 si DEUS non concurreret ad actus & effe-
 ctus

ctus agentium creatorum, forent res quævis per generationem ortæ, cæteraque artis & naturæ opera à DEO independentia & prorsus extra sphæram creaturarum, quinimò præstantiores forent suis causis simpliciter à DEO dependentibus. vid. clariss. Donat. Inst. Pneum. part. Spec. c. 22.

§. III.

PRæmissâ sic demonstratione existentie concursus divini, disquirendum est, qualis sit iste concursus & quomodo se habeat in ordine ad actiones creaturarum; videlicet non consistit concursus iste vel in concessione, vel in conservatione potentiarum in creaturis activarum, quemadmodum vult Durandus, qui DEUM concurrere ad actus *causarum secundarum* concessit, verum non *per se & immediate* influendo in eosdem, sed solummodo *remote*, quatenus agentibus particularibus primum dedit esse, & facultatem operandi, & adhuc conservat. Verum concursus Divinus consistit in influxu quodam *positivo*, quem *Causa Prima* præbet *immediate* ad effectum actionemque *causæ secundæ*

dæ, non quatenus aliquid in *causa secunda*, sed quatenus aliquid cum *causa secunda* efficit, adeoque sic non simplicem quendam ejus influxum, sed coinfluentiam seu cooperationem ejus immediatam cum omnibus creaturis, cum ad actus tum ad effectus earum producendos, infert: sic ut DEUS per rationem istius concursus cum creaturis simul agendo, eorum effectus revera comproducat; unde DEUS quoque dicitur *Causa Prima & agens universale*, creaturæ verò *causa secunda & agentia particularia* in agendo illi subordinata. Atque hic concurrenti modus dicitur à Philosophis concursus per modum actionis, quatenus sc. DEUS est proximum principium operationis, quæ à *causis secundis* editur, ita ut eadem numero illa sit actio cum actione DEI concurrentis; concursus enim hic intimè & per se includitur in ipsa creaturæ actione, tanquam per se quoque & *immediatè* tendens ad eundem terminum, ad quem tendit actio creaturæ. Utut vero DEUS cum creaturis concurrens sit proximum ac immediatum principium operationis, quæ à *causa secunda* proficiscitur, non tamen

Deus

DEUS ab isto effectu seu actione particulari, ac specifico nomine designatâ, denominari potest; siquidem specificatio & determinatio ad *esse specificum* actionum creaturarum, non à principio immediato *universaliter*, sed à principio immediato *particulariter* est desumenda. DEUS enim ad omnes effectus creaturarum se indifferenter habet, & eodem modo concurrat ad omnes omninò actiones. Quæ actiones utut simpliciter sint determinatæ ad certam speciem ratione causæ subordinatæ particularis, itemque effectus; in quantum tamen a DEO, tanquam a *causa universali*, illimitata est ac indifferens; neque hoc quidquam in DEO arguit imperfectionis, ut existimat Heebord. sic, v. g. quando DEUS concurrat cum aqua frigefaciente, actio DEI identificatur cum frigefactione, diciturque frigefactio; Quando verò concurrat cum igne calefaciente, actio DEI concurrentis dicitur calefactio, adeoque eadem numero DEI actio, quatenus determinatur à diversis principiis *particulariter* agentibus, & identificatur cum influxu *causarum* illarum *particularium*, diversam sortitur denominationem

nem, quæ tamen in se ac *præcise* considerata, ac prout est à DEO, tanquam *causa universalis*, non magis est calefactio quam frigefactio; imò calefactio ut calefactio non est à DEO, sed ab igne, similiter frigefactio ut frigefactio non est à DEO, sed ab aqua, unde nec DEUS calefacere aut frigefacere dicitur, etsi actio DEI concurrentis identificetur & cum calefactione & cum frigefactione *identitate numerica*, & eundem terminum seu effectum cum igne calefaciente & cum aqua frigefaciente proximè & *immediate* attingat. Ratio ea est, quia specificatio & determinatio actuum, & quæ ab his dependet, denominatio, non est à *causa universalis* sed *particulari*. Sicuti de hoc egregie disserit Acutiss. Pascha p. 409.

§, IV.

CONCURRENTE itaque DEUS in actus effectusve creaturarum influxu immediato, *immediatione tum virtutis, tum suppositi*. Duobis enim modis causa aliqua dicitur agere immediate. (a) *Immediatione suppositi*, quando inter agens & patiens nullum aliud intercedit suppositum seu res
fin.

singularis. (β) *Immediatione virtutis*, quando influit virtute propriâ in effectum. Utroque modo DEUS immediate concurrir, quia ubi virtus DEI, ibi ejus quoque substantia, siquidem propter absolutam DEI simplicitatem virtus divina à supposito non est distincta *realiter*. *Immediatione suppositi* concurrir DEUS, dum præsentia sua substantiali actioni à se dependenti realiter est præsens, quam immediationem Scholastici in dicta adessentia substantiali fundant. *Immediatione virtutis*, quia virtus per quam DEUS agit, non ab alio est ei communicata, sed est propria. Ex adverso, virtus creaturarum a DEO in prima omnium rerum productione ipsis est communicata, ita quidem, ut virtus creaturarum sit quoque DEI virtus, quatenus ab ipso creaturis est communicata. Ex quo inferitur, quod nulla ex creaturis, si cum DEO conferatur, possit agere immediate *immediatione virtutis*, quia virtutem, qua producit effectum, non a se, sed a DEO habet dependenter. Cum verò DEUS dicitur concurrere immediate & agere cum creaturis, non potest id intelligi de actione immediata, exclusâ *causâ*

efficiente secunda, qualis est creatio, ubi DEUS dicitur sine omni alio agente producere rem ex nihilo; sed intelligitur id solum ratione influxus, quemadmodum DEUS triplici modo agit *immediatè* 1. *ratione cause efficientis secunda*, ut in creatione 2. *ratione cause materialis*, quando nulla præexistente materia ex nihilo aliquid producit. 3. *ratione influxus*, quando immediate effectus agentium creatorum comproducit. Et negare hoc, est erroneum in fide, dicit Exell. Svarez. Metaph. disp. 22. sect. 9. 11. 7. Atque concurrat DEUS prædicto modo non solum ad actus creaturarum bonos, verum etiam ad malos, quicquid enim agit creatura, agit dependenter à DEO, adeoque sic obiectum concursus Divini est omnis actus & operatio, omnis labor & conatus, cujuscunque sit rationis, sive substantialis sive accidentalis, sive naturalis sive libera, sive bona sive mala. De bonis res est aperta & in confesso apud omnes posita. Neque in malis pœnæ, eloquia DEI finunt nos dubitare, quæ certo afferunt. omne malum pœnæ immitti à DEO, adeo ut nullum sit in civitate malum, quod DEUS non

non facit. Amos 3, Etiam de malo morali verificatur concursus DEI immediatus, *qua substantiam actus* (quam actionem ipsam ac *materiale* actuum malorum vocant) Quod vero concernit vitiositatem actibus illis adhærentem (quam *αταξία* ac *formale* actuum malorum vocant) ad eam DEUS haudquaquam concurrat, partim ob absolutam suam perfectionem, per quam fieri omninò nequit, ut DEUS in agendo deficiat adeoque sit causa defectus; partim ob voluntatem suam sanctissimam, qua in malitiam ferri prorsus nequit. vid. Celebr: Rudrauff: inst: Metaph: part. spec. c. 2. memb: 4.

§. V.

Nec consistit concursus DEI, præter influxum simultaneum *cum causa secunda*, in prævia quadam & antecedanea motione; quæ sententia est Thomistica & à Calvinianis mordicus defenditur, qui docent DEUM omnia cognoscere in decreto efficaci & determinatione, & vi hujusce ipsorum hypoteseos, omnia quæcunque à nobis geruntur, volunt ex absoluta præordinatione esse derivata, imò ipsam

præscientiam DEI ex absoluto decreto pendere dicunt. *Sententia nostra hæc est*, dicit Heerbord. disp. sel. 9. *Non tantum in supernaturalibus sed & in naturalibus causæ secundæ tum necessariae tum liberae actionibus, præter concursum simultaneum admittendus est præuius.* At conceditur præmotio hæc vel excitatio in spiritualibus & extraordinariis operationibus quibuscunque, de quo ita consummatissimus Calovius syst. Theol. c. 3. p. 1205. *quamquam negandum non sit, DEUM quandoque movere specialiter agentia sive naturalia sive libera, uti dicitur immutare & inclinare corda principum.* Proverb. 21. v. 1. & adducit eò Scholasticos dicentes; *DEUM movere voluntatem humanam quandoque efficienter & quasi Physicè, vel imprimendo qualitatem, secundum quam inclinatur ad agendum aliquid & ingenerando bonam cogitationem. Vel objectivè, præmonstrando objectum, quod aut efficaciter possit movere voluntatem, aut presenti saltem ejus dispositioni sit congruum.* Sed addit: *nequaquam tamen admittendum, quod DEUS semper moveat agentia sive naturalia sive libera, neque illa motio concursus*

*sus DEI haberi potest. Ita & Exell. Hülfem
 Brev. Ext. p. 42. §. 8. In actionibus civili-
 liter bonis & subjectis irrogenitis concur-
 rit DEUS non solum per modum principii
 & concursus communis ut in naturalibus,
 sed etiam per modum persuasionis externæ
 per objecta sensibilia, & nonnunquam sug-
 gestiones honestarum cogitationum resul-
 tantium ex objectis propositis. Et p. 44. ne-
 que impedit naturales rerum motus per
 intrinsecam determinationem, nisi raro per
 miraculum quando creaturarum motus
 naturalis spontaneus ac liber sistitur at-
 que inflectitur. Atque sic conceditur qui-
 dem motus prævis I. in actionibus spi-
 ritualibus, quando DEUS præveniente sua
 gratia nos movet ad conversionem & pæ-
 nitentiam ingenerando bonam cogitatio-
 nem, non tamen irresistibiliter, sed ut ho-
 mo possit resistere & moveri. 2. in civili-
 bus per modum suasionis & suggestionis
 efficienter & objective, sed absque necessita-
 tione 3. In actionibus miraculosis & ope-
 rationibus extraordinariis etiam ipsam in-
 differentiam voluntatis præcludentibus, ut
 Apostolus in miraculosa sui illuminatione
 & conversione non potuit resistere DEO.*

Verum id negatur, quod concursus DEI generalis sit præmotio, quâ ordinariè & communiter cum omnibus *causis secundis* concurrat præmovendo, irresistibiliter præexcitando & ad unum necessitando, adeo ut ita moveatur & agat *causa secunda* mota, sicut securis mota ab artifice, brachium vel pes à voluntate; talis enim præmotio & prædeterminatio DEI ordinaria in omnibus actionibus *causarum secundarum* est falsissima & in DEI sanctitatem & justitiam injuria. Neque ullâ cogimur necessitate ejusmodi præmotionem circa concursum DEI generalem statuendi; nam posita virtute agendi in agente & recipiendi in patiente, cum cæteris ad agendum requisitis, ipsum agens sufficiens sit ad agendum, tamen si non ponatur istiusmodi præmotio. Et si daretur ea, quemadmodum insulse fingunt Thomistæ, nullus existeret usus & exercitium libertatis in *causa secunda* intelligente, siquidem, stante illâ, quodvis agens creatum non posset non agere, quod agit, nec agere aliud, aliove modo, præterquam quod, & quomodo *de facto* agit, cum certè ad id quod agit, ita esset prædeterminatum, ut huic præ-

prædeterminationi contravenire non valeret. Ne urgeam, quod stante eâ prædeterminatione, DEUS existeret auctor & causa omnium peccatorum, ad minimum *moralis*. Nam si DEUS ita voluntatem ad actus vitiosos determinet & necessitet, ut non possit non facere malum, illa mali perpetratio rectè imputetur DEO, cum perpetuum hoc sit, ubi in uno eodemque actu vitioso concurrunt & liberum agens & necessarium, ut culpa redundet in agens liberum, non in necessarium; quia illud aliter potuit agere, hoc non. Quæ impia sunt & blasphema. Minimè tamen negari potest, DEUM extraordinariè & per absolutam suam potentiam, cujus nulli sunt limites, nulli fines, nostram voluntatem quoad *actum secundum* posse determinare in bonis, sive *privative* subtrahendo prorsus concursum suum, sive *positive* per influxum efficaciorum, quam ut ei resisti possit, sublatâ *libertate contradictionis & contrarietatis*, licet cæteroquin voluntas in se & actu *primo* maneat indifferens & libera circa objectum. Ut si DEUS voluntatem nostram ita ad actum quendam determinaret, ut non posset aliter

velle, aliter agere *actu secundo*, non vellet vel ageret liberè, sed necessariò, adeoque periret quidem hic libertas quoad *actum secundum* vel ipsam operationem, maneret tamen voluntas in se & quoad *actum primum* libera, siquidem voluntas est libera per essentiam, imò à parte rei ipsa libertas, unde fieri non potest, ut voluntas sit non voluntas, quod esset, si in se & *actu primo* diceretur voluntas non libera, vel ex libera facta in se & *actu primo* necessaria. Potentiâ autem ordinatâ & quamdiu immotum stat hoc decretum, ut voluntas humana non nisi libere sit actura, DEUS non potest eam necessitare, quia hoc implicat contradictionem, quod autem implicat contradictionem, DEO impossibile dicitur, sicut impossibile est impios & incredulos salvari, stante decreto atque ordine, quod nemo incredulus sit salvandus. Absolute autem loquendo de potentia, nemo tam impius erit, qui non fatebitur nostram voluntatem ejus dominio & potentiæ subjacere, adeo ut facile eam necessitare & variis modis movere possit.

§. VI.

Tantum abest, quod agentia creata, stante concursu divino communi & ordinario, determinantur à DEO, quin potius DEUS, tanquam causa indifferens, *Prima & universalis* determinatur ab agente creato ceu *causa particulari & secunda*, tam ad *exercitium* quam ad *specificationem actus*. Admittimus equidem determinabilitatem concursus divini, quatenus DEUS, quid coëfficiendum sibi sit cum creatura, vel pro conditione ejus naturali, vel pro libera ejus determinatione, quasi expectat. Quemadmodum Gregorius de Arimino in 2. sent. distinct. 37. 9. 1. dicit. *DEUM sequi determinationem voluntatis, quoniam DEUS agit actum illum quia cum voluntas agit. Et ideo dicitur magis propriè DEUS coagere voluntati talem actum causando, quam voluntas dicatur coagere DEO. Cum enim actio Cause Primæ sit ubique illimitata & indifferens ad omnium rerum actiones concurrens, non potest dari ratio, cur DEUS concurrens cum homine non producat bovem, cum bove concurrens non producat hominē &c.*

nisi quod sese accomodet naturæ creaturarum, quemadmodum statuerit & liberè decreverit, quotiescunque *causa secunda* sit actura, se non denegaturum suum concursum, quod dicitur determinari ad *actus exercitium*. Et vicissim, quando duo agentia concurrunt, quorum unum est indifferens & indeterminatum, alterum autem non indifferens, sed suâ naturâ determinatum ad certam actionis speciem, ibi determinatum determinat indeterminatum ut proveniat actio determinatæ alicujus speciei. v. g. Quando DEUS & homo concurrunt in generatione, non generatur bos vel ursus, sed homo, non quatenus actio est à DEO, hæc enim ratio utpote universalis, est extendenda pariter ad omnes alios effectus, etiam ad generationem bovis, urfi &c. Sed quia DEUS cooperatur cum homine suâ naturâ determinato ad productionem non bovis vel urfi, sed hominis, ut si deinde proveniat monstrum, sit hoc, non quia DEUS agit & cum DEO causa deficiens, sed verè & propriè, quia DEUS cooperatur cum homine defectu aliquo vel vitio laborante, quod est determinari ad *specificacionem actus*

actus. Ultraque tamen hæc determinatio ex parte *Causæ Primæ* non involvit imperfectionem, siquidem determinatur *Causa Prima* dicto modo, non ex indigentia sed ex indifferentia, non ex impotentia, sed ex sua sapientia, providentia, & ordinatione, adeoque sic determinatio hæc non est *absoluta & simplex* tollens libertatem *Causæ Primæ*, adhuc enim DEUS sese liberrimè ad tali modo agendum flexit & determinavit. Sed est *hypothetica & ordinata* ex suppositione suæ immutabilitatis, præsupposito sc. illo æterno sapientiæ & providentiæ decreto, quod ad indigentiam *causæ secundæ* cum ea concurrere & secundum ejus dispositionem & naturalem agendi facultatem agere velit. Nec tò determinare hic idem est ac compellere, necessitare & ponere limites ac terminos agentis. Sed tò determinare æqui pollet hic vocibus specificare, terminare, particulare (si ita loqui licet) i. e. ad certam & determinatam speciem redigere, itemque occasionem præbere agendi. Confer. Exell. D. Rudrauff Inst. Metaph. p. 866. Ucut DEUS, modo quo innuimus dicatur determinari quoad *exercitium & specificationem*

sem actus, nihilo tamen minus probabile videtur, creaturam vicissim à DEO (salvâ tamen & illâ agentis intellectualis creati libertate) determinari quoad *actus individuationem seu singularitatem*, non quidem *positive* in voluntatem influendo, sed ad hunc actum & non alium concurrendo, præsupposito, quod voluntas aliquem ejus speciei actum operari velit. Quo ipso voluntas DEI ad hunc actum & non ad alium concurrere intendens, non est *absoluta & Physicè determinativa, simpliciter* quasi voluntatem trahens vel necessitans, sed *hypothetica* includens prædictam conditionem, quod velit operari & quidem talis speciei actum. Nec infert hæc hypothesis, concursum DEI non servari purum & immunem à turpitudine, quando concurrit cum actione vitiosâ, quia dum voluntas sua abutens libertate, vult operari actum legi dissonum & quidem talis speciei, perinde erit, si DEUS, positâ istâ voluntatis *αταξία*, ad hunc singularem turpitudinis actum concursum suum præbeat & non ad alium, si ad alium & non ad hunc ejusdem speciei, vitiosas enim actum comitatur, quatenus est actus talis

talis speciei, non quatenus est actus hic
 vel ille, est enim actio talis speciei, non
 quia est à DEO, vel denominat DEUM,
 sed quia est à voluntate nostrâ, denomi-
 nans hominem. videat. Celeb. D. Ru-
 drauff: Inst; Moral. p. 68. Neque hoc ita
 capiendum est, quasi DEUS, dum concur-
 rit cum creatura, actui & effectui illius
 det saltem *esse numericum*, & creatura
 tantum *esse specificum*; quoniam enim
realiter idem sunt *esse actus & effectus nu-*
mericum ac specificum, sanè non potest non
 utrumque illud *esse* ab utraque causa *ef-*
fectivè proficisci. Quin huc saltem redie
 assertum: Quod DEUS tanquam *causa*
universalis concurrens cum creatura, hu-
 jus vel istius speciei actum & effectum cum
 creatura coëfficiat, ipsam creaturam esse
 in causa. Quod verò creatura cum con-
 cursu DEI hunc numero actum & non al-
 lium edat atque hunc numero effectum &
 non alium producat, id creaturam à DEO
 unicè habere. Confer, Clariss. Don. Inst.
 Pneum. p. 400. Hic dissertationis filum
 abrumpere sùadet & studium brevitatis &
res angusta domi. nec dubito, quin B L.
 eandem pro suo candore sit dextrè
 interpretaturus. sic

MEDIATORI SEMPITERNA LAUS!

In Eruditam ac succi plenam Dissertationem,
*Viri Jovenis solidioris eruditionis nec non
integrioris vite laude conspicui,*

DN. MATTHIÆ LIMNANDRI,
Amici sui ac conterranei mellitissimi,
SYLVA:

Unde ocitur, miror nimium, LIMNANDER
amandus,

Humiferæ plantæ, quidve liquore madent?
Ejus enim sudant laticem vestigia sacrum,
Haud lecus ac fluidas adcoluisset aquas.
Forte in Castaliis semet versaverat undis?

Quas habet adsertas solus Apollo sibi:
Quid? num dulcifluis, sacrae Libethrides ipsæ,
Mellitisque ulnis, te genuere suis,
Sanè hoc crediderim, namq; exulat ille Lyæus
Hinc mador, hic melior cernitur esse
liquor.

Quis non miretur tam mitia fata paludis,
Quæ censebatur, jam riguisse gelu;
Quod sævæ nimis medio sub tempore brumæ
Præclarus sane, surgeret inde liquor.

Innuo, sed brumam sortis fortisq; malignæ,
Quæ placidis venis ponere septa solet;
Sic potis ingenti nec erat, pernobile flumen,
Frigore Rhiphæo sistere bruma tui;
Hæc jã per vernos Zephyros quadantenus exul
Sortis perblandæ, quod tibi pignus erit.

quam deproperabas

GABRIEL J. THAUVONINUS, Nyl.